

Kitap çeviri ve danışmanlık faaliyeti yapan kişinin, çeviri işlerini üniversite hocaları ve mükellef olmayan kişilere yaptırmayı durumunda bu kişilere yapılacak ödemelerin vergilendirilmesi hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-912
Tarih	08.03.2012

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

İSTANBUL VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-912

08/03/2012

Konu : Kitap çeviri ve danışmanlık faaliyeti yapan kişinin, çeviri işlerini üniversite hocaları ve mükellef olmayan kişilere yaptırılması durumunda bu kişilere yapılacak ödemelerin vergilendirilmesi.

İlgi özelge talep formunuzda; evrak-kitap çeviri işleri ve danışmanlık hizmeti yaptığınız, ayrıca basın-yayın reklamları alma faaliyetine başlayacağınız, kitap çeviri ve danışmanlık faaliyetleri için, üniversite öğrencilerinden, vergi mükellefi olmayan kişilerden veya farklı firmalarda sigortalı olarak çalışan kişilerden yardım aldığınız belirtilerek, alınan hizmet karşılığı bu kişilere yapılacak ödemeler için ne oranda stopaj uygulanacağı, bu ödemelerin tevsiki için gider pusulası düzenlenip düzenlenemeyeceği, bir kişi için yıllık en fazla hangi tutara kadar gider pusulası düzenlenebileceği ve faaliyetlerinize göre hangi defterlerin tutulacağı hususlarında Başkanlığımız görüşleri talep edilmektedir.

I- GELİR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesinde, "Müellif, mütercim, heykeltıraş, hattat, ressam, bestekâr, bilgisayar programcısı ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının şiir, hikaye, roman, makale, bilimsel araştırma ve incelemeleri, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, video band, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserlerini gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlamak veya kitap, CD, disket, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerindeki mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat Gelir Vergisinden müstesnadır.

Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi karşılığında alınan bedel ve ücretler istisnaya dahildir.

Yukarıda yazılı kazançların arızî olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

Serbest meslek kazançları istisnasının, bu Kanunun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur." hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanun'un 61'inci maddesinde, "Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez." hükmü, 65'inci maddesinde, "Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır. Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır. ..." hükmü, 66'ncı maddesinde de "Serbest meslek faaliyetini mutat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez..." hükmü bulunmaktadır.

Diğer taraftan, anılan Kanun'un 82'nci maddesinde arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hasılatın vergiye tabi arızı kazanç olduğu belirtilmiştir.

Buna göre, serbest meslek faaliyetine konu işin devamlılık arz edecek şekilde yapılmaması ve bu işin mutad meslek haline getirilmemesi gerekmektedir.

Aynı Kanun'un 94'üncü maddesinin birinci fıkrasında kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların

iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı ve zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçilerin, maddede bentler halinde sayılan ödemeleri nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur oldukları hükme bağlanmış olup, 1 numaralı bendinde, "Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61 inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104 üncü maddelere göre" 2 numaralı bendinde, "Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (Noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç);

a) 18 inci madde kapsamına giren serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemelerden %17,

b) Diğerlerinden %20 ... vergi tevkifatı yapılır... " denilmiştir.

Öte yandan, yapmış olduğunuz tercümanlık ve danışmanlık faaliyeti Gelir Vergisi Kanunu'nun 65'inci maddesine göre serbest meslek kazancı kapsamında olup, tercüman olarak yaptığınız çeviri çalışmalarının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine göre eser niteliği taşıması ve bu durumu İl Kültür Müdürlüğünden alacağınız bir belge ile tevsik ve ispat etmeniz şartıyla söz konusu çalışmalar karşılığında elde edilecek gelir nedeniyle Gelir Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesinde yer alan istisnadan faydalanmanız mümkün bulunmaktadır. Ancak çeviri işinin üniversite öğrencileri, mükellefiyet kaydı bulunmayan kişiler veya farklı firmalarda sigortalı çalışan kişilerce yapılması halinde, bu çalışmalar ilgili Bakanlıkça eser olarak kabul edilse dahi, tarafınızca meydana getirilen bir eser olmayacağından bu faaliyetlerin adı geçen Kanun'un 18'inci maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmayacaktır.

Çeviri faaliyetinin bir hizmet akdi kapsamında iş yerine bağlı ve işverene tabi olarak yapılması halinde elde edilen gelir ücret olarak değerlendirilecektir. İş yerine bağlılıktan maksat, kendilerine ait olmayan bir organizasyonun işyerinde çalışılmasıdır. İşverene tabilikten maksat ise işverenin hizmetli üzerinde hiyerarşik bir kontrol ve yaptırım uygulama hakkının bulunup bulunmamasıdır. Hizmetin şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılması halinde ise serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Buna göre, çeviri faaliyeti veren kişiler ile aranızda işçi işveren ilişkisinin bulunması halinde, bunlara yapılan ödemelerin ücret sayılarak Gelir Vergisi Kanunu'nun 61, 94, 98, 103 ve 104 üncü maddelerine göre vergilenmesi gerekmekte olup, söz konusu istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Çeviri yapan kişilerin kendi nam ve hesabına çalışmaları halinde ise, serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan bir ödeme söz konusu olacağından, yapılacak ödemelerden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi gereğince; 18'inci maddede yer alan istisnadan faydalanılması halinde %17, diğer ödemelerden ise %20 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Tevkifat uygulamasında serbest meslek kazancının devamlı veya arızı nitelikte olmasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Diğer yandan, Gelir Vergisi Kanunu'nun 37'nci maddesinin birinci fıkrasında, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu belirtilmiştir.

Ticari faaliyet ise bir tür emek-sermaye organizasyonuna dayanmakta olup, kazanç sağlama niyet ve kastının bulunup bulunmaması böyle bir organizasyon tarafından icra edilen faaliyetin "ticari faaliyet" olma niteliğine etki etmemektedir.

Ancak, bir faaliyetin "ticari faaliyet" sayılabilmesi için kazanç sağlama niyet ve kastı gerekmemekle birlikte, faaliyeti icra eden organizasyonun bütün unsurlarıyla birlikte değerlendirildiğinde kazanç sağlama potansiyeline sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Buna göre yapılmakta olan "Basın Yayın Reklamları Alma Faaliyeti" sonucu elde edilen kazancın Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazançlara ilişkin hükümleri çerçevesinde vergiye tabi tutulması gerekmektedir.

II- VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 172'nci maddesinde; serbest meslek erbabına defter tutma mecburiyeti getirilmiş, 210'uncu maddesinde de serbest meslek erbabının serbest meslek kazanç defteri tutacağı hüküm altına alınmış, 236'ncı maddesinde ise " Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteride bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir." hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, anılan Kanun'un 227'nci maddesi gereğince, bu Kanun'a göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburi olduğundan, ticaret erbabınca Kanun'un 229'uncu maddesine göre satılan emtia veya yapılan iş karşılığında, müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere müşteriye ticari bir vesika olarak fatura düzenlenmesi, 177'nci maddesinde 6 bent halinde sayılan şartlardan birinin taşınması halinde bilanço esasına göre, aksi takdirde işletme hesabı esasına göre defter tutulması gerekmektedir.

Diğer yandan, aynı Kanun'un 234'üncü maddesinde; "Birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin;

Vergiden muaf esnafa;

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir." denilmiş, 238'inci maddesinin birinci fıkrasında ise "İşverenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz." hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca, 225 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde; gider pusulalarında, işin mahiyeti, cinsi adedi, fiyatı, tutarı, toplamı, tevkif edilen vergi oranı ve net tutarı, işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadları (tüzel kişilerde unvanları) adresleri, varsa vergi dairesi ve hesap numarası, seri ve müteselsil sıra numarası ve düzenleme tarihine ilişkin bilgilere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere;

- Diğer işlerinizden bağımsız olarak yaptığınız evrak-kitap çeviri işleri ve danışmanlık hizmetleriniz, serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirileceğinden, bu faaliyetleriniz için serbest meslek kazanç defteri tasdik ettirerek mesleki faaliyetinize ilişkin her türlü tahsilâtınız karşılığında serbest meslek makbuzu düzenlemeniz,

- Basın yayın reklamları alma faaliyetiniz kapsamında elde edeceğiniz kazanç ticari kazanç olarak vergilendirileceğinden, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 177'nci maddesinde 6 bent halinde sayılan şartlardan birini taşımanız halinde bilanço esasına göre, aksi takdirde işletme hesabı esasına göre defter tasdik ettirerek satılan emtia veya yapılan iş karşılığında fatura düzenlemeniz,

- Faaliyetiniz kapsamındaki evrak-kitap çeviri işlerinin aranızda işçi işveren ilişkisi bulunan kişilere yaptırılması halinde, bunlara yapılan ödemeler ücret sayılacağından, bu ödemeler için ücret bordrosu tutmanız,

- Evrak-kitap çeviri işlerini yaparken işletmeniz dışından yardım aldığınız, kendi nam ve hesabına çalışan ve mükellefiyet kaydı bulunmayan öğrenci, emekli ve diğer kişilere yaptırdığınız iş karşılığında gider pusulası düzenlemeniz,

gerekmektedir.

Öte yandan, gider pusulasında yer alacak bedele ilişkin olarak yasal mevzuatta herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Bilgi edinilmesi rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026